Blogi

IMF tukee ruokakriisistä kärsiviä maita

Kansainvälinen talous, IMF | 14.03.2023 | Anni Norring

KIRJOITTAJA

Anni Norring
Vanhempi ekonomisti

Kun globaali ruoan saatavuus on heikentynyt ja hinnat nousseet, IMF:ssä nähtiin tarpeelliseksi lisätä hätärahoitusta, joka kohdistuisi suoraan ruokakriisistä kärsiville maille.

Globaali ruoan hinta kääntyi kasvuun vuonna 2020, kun sekä ilmastonmuutoksesta johtuvat äärimmäiset sääolosuhteet että COVID19-pandemia vaikeuttivat ruoan tuotantoa ja jakelua. Venäjän hyökkäys Ukrainaan keväällä 2022 nosti hintoja edelleen ja aiheutti suuren huolen akuutista ruokakriisistä. Ruoan hinnannousu vaikuttaa tavallisesti voimakkaimmin ruoan tuonnista riippuvaisiin hauraisiin maihin, ja näin on käynyt myös tällä kertaa. Ruoan ja lannoitteiden nopeasti nousseet hinnat sekä häiriöt vehnän viennissä ovat lisänneet monien maiden maksutasepaineita. Ruokakriisin vaikutukset leviävät globaalissa taloudessa nopeasti maasta toiseen.

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) on analysoinut ruoan ja lannoitteiden hintojen nousun vaikutuksia maiden maksutaseisiin käyttämällä tietoja jäsenmaiden maksutaseiden riskeistä. IMF arvioi ruokakriisin aiheuttavan merkittäviä ongelmia noin 50 maalle. Nämä maat ovat monella mittarilla muutenkin hauraita: taloudet ovat kriisiytyneet, instituutiot ovat heikkoja tai poliittinen tilanne on vaikea. Monissa maissa nämä tekijät yhdistyvät, ja joissakin on lisäksi käynnissä merkittävä konflikti tai jopa sota.

Venäjän hyökkäyksen aiheuttama äkillinen ruoan hinnannousu johti monissa IMF:n jäsenmaissa nopeasti rahoitustarpeisiin, jotta riittävä ruoan saatavuus turvataan. Sodan alkamisen jälkeen hyväksyttyihin IMF-rahoitusohjelmiin Beninissä, Kap Verdessä, Georgiassa, Mosambikissa, Tansaniassa ja Sambiassa liitettiin politiikkatoimia, jotka keskittyvät juuri ruokakriisin vaikutusten hallintaan. Lisäksi Jordanian, Moldovan, Pakistanin ja Senegalin rahoitusohjelmia muokattiin vastaamaan paremmin ruoan saatavuuteen liittyviin maksutaseongelmiin. IMF:n rahoituksenkin

näkökulmasta ruokakriisin vaikutukset näkyivät siis nopeasti lähes kaikilla mantereilla.

Tuki kohdennetaan akuutista ruokakriisistä kärsiville maille

Kun globaali ruoan saatavuus on heikentynyt ja hinnat nousseet, IMF:ssä nähtiin tarpeelliseksi lisätä hätärahoitusta, joka kohdistuisi suoraan ruokakriisistä kärsiville maille. IMF:n johtokunta hyväksyikin syyskuun 2022 lopussa uuden Food Shock Window -hätärahoitusvaihtoehdon. FSW-rahoitusta on tarjolla jäsenmaille 12 kuukauden ajan – kyse on siis väliaikaisesta hätärahoitusvaihtoehdosta.

IMF:n hätärahoitusinstrumentit on tarkoitettu tuomaan välitöntä tukea jäsenmaalle, jonka talous on kriisiytynyt. Hätärahoitus on erilaista rahoitusta kuin IMF:n perinteiset, pidempiaikaiset rahoitusohjelmat, joihin liittyy politiikkaohjausta ja ehdollisuuksia. Pidempiaikaisten rahoitusohjelmien tarkoitus on tukea maiden talouksia rakenteellisissa uudistuksissa ja talouskasvun pidemmän aikavälin edellytysten turvaamisessa. Hätärahoitus on vastaavasti tarkoitettu avuksi kriisiin ajautuneelle maalle, jolle pidempiaikainen rahoitusohjelma ei ole tarpeen tai mahdollinen.

FSW-rahoitus on tarkoitettu maille, jotka ovat ajautuneet maksutaseongelmiin juuri ruoan- ja lannoitteiden hintojen sekä vehnän vientihäiriöiden vuoksi. FSW-rahoitusta koskevat samat ehdot kuin yleisiä hätärahoitusinstrumentteja. Lisäksi FSW-rahoitusta hakevalla maalla on oltava ruoan saatavuuden heikkenemiseen, ruoan tuotantohintojen nopeaan nousuun tai vehnän vientiin liittyvä akuutti kriisi.

FSW-hätärahoitusta myönnetty tähän mennessä viidelle maalle

Vaikka noin 25 maan arvioidaan täyttävän FSW-rahoituksen ehdot, on rahoitusta myönnetty tähän mennessä vain viidelle maalle. Ukrainalle myönnettiin ensimmäisenä maana FSW-hätärahoitusta 1,3 miljardia dollaria lokakuussa 2022 tukemaan maata kriisitilanteessa. Venäjän hyökkäyssota on vaikeuttanut Ukrainan vehnän vientiä, joka normaalioloissa on tuonut maalle huomattavat vientitulot. Vehnän viennin romahdus on aiheuttanut Ukrainalle maksutasekriisin, jota FSW-rahoitus pyrkii paikkaamaan. Samassa yhteydessä Ukrainalle hyväksyttiin myös IMF:n politiikkaohjelma, joka on auttanut maan viranomaisia vaikeassa tehtävässään vakauttaa maan talous Venäjän jatkaessa sotatoimia.

Muut FSW-rahoitusta saaneet maat – Malawi, Guinea, Haiti ja Etelä-Sudan - ovat tulotasolla mitattuna köyhiä maita ja rahoituksella on tuettu suoraan ruoan saatavuuden parantamista. Nämä maat ovat riippuvaisia ruoan tuonnista, ja hintojen nopea nousu heikensi maiden jo valmiiksi

vaikeaa ruokatilannetta merkittävästi.

Malawissa tarve ulkomaiselle valuutalle on suuri, jotta maa selviäisi nousseista ruoan tuontihinnoista. 88,3 miljoonan dollarin FSW-rahoitus auttaa maata kriittisimmän vaiheen yli. Guinean krooninen ruokapula paheni nousseiden hintojen myötä, ja 71 miljoonan dollarin rahoituksella maa pystyy pehmentämään ruoan hintashokin vaikutuksia. 105 miljoonaa dollaria FSW-rahoituksena saanut Haiti on hauras, humanitaarisista kriiseistä pitkään kärsinyt maa, jossa aliravitsemus on ollut jo pidempään todellinen ongelma. Viimeisimpänä IMF:n johtokunta hyväksyi maaliskuun alussa Etelä-Sudanin 114,8 miljoonan dollarin rahoituksen. Etelä-Sudanin väestöstä kaksi kolmasosaa kärsii akuutista ruokakriisistä.

Lisäksi IMF on saanut päätökseen neuvottelut Burkina Fason kanssa, mutta tämän osalta IMF:n johtokunta ei ole vielä tehnyt päätöstä.

Pelkkä lainaraha ei riitä auttamaan vaikeiden kriisien kanssa kamppailevia maita. Lisäksi IMF tarjoaa konkreettista politiikkatukea rakenne- ja talousuudistuksiin, joiden avulla maat voivat rakentaa tulevan talouskasvun edellytyksiä. Kasvava talous kun olisi lopulta paras vakuutus ruokakriisiä vastaan.

Asiasanat

IMF, kansainvälinen talous, kansainvälinen yhteistyö, ruokakriisi